

Народна банка на Република Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

јуни 2015 година

Најнови макроекономски индикатори Преглед на тековната состојба - влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (март – јуни 2015 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2015 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Глобалното економско окружување, во основа, не е значително променето во споредба со последните оценки. Неизвесноста и понатаму останува, но сепак најновите показатели упатуваат на тоа дека дел од ризиците околу надворешното окружување се умерено помали споредено со априлските проекции. Ова особено се однесува на евро-зоната, каде што последните податоци покажуваат понатамошно закрепнување, при забрзување на стапката на раст на БДП на 0,4% во првиот квартал, на квартална основа. Воедно, повеќето високофреквентни показатели за растот во второто тримесечје од 2015 година укажуваат на релативно поволни движења. На пазарот на труд се забележува континуирано намалување на стапката на невработеност, која достигна 11,1% во април, што претставува најниска стапка во последните три години. Најновите проекции на ЕЦБ укажуваат на речиси непроменети очекувања околу растот на БДП во евро-зоната во наредниот период, при што сепак се упатува на понатамошно намалување на надолните ризици¹. Се очекува дека растот на евро-зоната и понатаму ќе произлегува од домашната побарувачка, која е поддржана од стимулирачките мерки на монетарната политика и неутралниот карактер на фискалната политика, додека дополнителен импулс се очекува и од ниските цени на нафтата, подобрената ценовна конкурентност и растот на глобалната побарувачка. Во однос на инфлацијата, во мај беше забележан раст на цените од 0,3% на годишна основа, што претставува прва позитивна стапка на инфлација од ноември 2014 година. Притоа, беше забележано и значително забрзување на стапката на базичната инфлација на 0,9%. Овие остварувања придонесоа за нагорна ревизија на очекуваната инфлација во 2015 година, при непроменети очекувања за наредните две години². Притоа, до крајот на оваа година инфлацијата постепено ќе забрзува како резултат на базниот ефект од цените на нафтата, додека дополнителен импулс врз ценовните движења во оваа и наредните две години се очекува и од забрзувањето на економскиот раст, депрецијацијата на еврото и очекуваните повисоки цени на нафтата. Притоа, главен предизвик за монетарната политика во евро-зоната и понатаму останува враќањето на стапката на инфлација на таргетираната патека, што е условено од трансмисијата на мерките на ЕЦБ, како и геополитичките настани и движењата на цените на енергентите и на девизните курсеви. Во овој контекст, на состанокот одржан во почетокот на јуни, ЕЦБ ја задржа истата референтна каматна стапка, при непроменета рамка на сетот на нестандартни мерки на монетарната политика. **Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување за македонската економија, оцените за странската ефективна побарувачка не претрпеа промени во однос на априлската проекција.** И понатаму се очекува постепено закрепнување на странската побарувачка во 2015 година и забрзување на растот во 2016 година. Исто така, не се направени позначителни промени кај **странската ефективна инфлација**, односно се очекува непроменето ниво на цените во 2015 година и минимално пониска инфлација во 2016 година. **Промените во очекувањата за цените на примарните**

¹ Согласно со најновите проекции на ЕЦБ од јуни 2015 година, стапката на раст на реалниот БДП се проценува на 1,5%, 1,9% и 2% за 2015, 2016 и 2017 година, соодветно. Според претходните (мартовски) проекции, растот беше проценет на 1,5%, 1,9% и 2,1% за 2015, 2016 и 2017 година, соодветно.

² Стапките на инфлацијата според ХИТЖ (НИСР) во јунските проекции на ЕЦБ се 0,3%, 1,5% и 1,8% за 2015, 2016 и 2017 година, соодветно, наспроти мартовските оценки од 0%, 1,5% и 1,8% за 2015, 2016 и 2017 година, соодветно.

производи се во различна насока. Последните движења и оценки за **светските цени на нафтата** упатуваат на помал пад во однос на априлските очекувања. Повторен раст на цените на нафтата се очекува во 2016 година, слично како и во априлските проекции. Промени се забележуваат и кај очекуваното движење на **цените на металите**, каде што просечните промени за оваа и наредната година се умерено ревидирани нагоре. Оцената за **цените на храната** укажува на понизок раст на цената на пченката и умерен пад на цената на пченицата во текот на 2015 година и умерено повисок раст на цената на житните култури во 2016 година, што упатува на слични увозни притисоци преку овој канал врз домашната инфлација и условите на размена како и со априлските проекции.

Споредбата на последните макроекономски показатели со нивната проектирана динамика во рамки на априлскиот циклус проекции не упатува на поголеми отстапувања во одделните сегменти од економијата. Од аспект на индикаторите релевантни за монетарната политика, во април, за првпат по осуммесечен последователен пад, забележан е мал годишен раст на домашните цени при умерено зголемување на цените на храната и базичната инфлација. Ваквите поместувања кај цените беа очекувани во рамки на априлската проекција, но сепак зголемувањето е нешто пониско во однос на проектираното, главно одразувајќи го понискиот раст кај цените на храната. Од друга страна, во услови на сè уште ниски цени на нафтата на светскиот пазар, енергетската компонента, и во април, се задржа во негативната зона. Имајќи ги предвид умерено пониските инфлациски остварувања, како и промените во клучните претпоставки за цените на примарните прехранбени производи, **ризиците во поглед на проектираното движење на домашните цени во 2015 година главно се надолни.** Сепак, промените во очекувањата за цените на примарните производи упатуваат на значителна неизвесност околу идното движење на овие производи и голема можност за нагли промени кај овие категории.

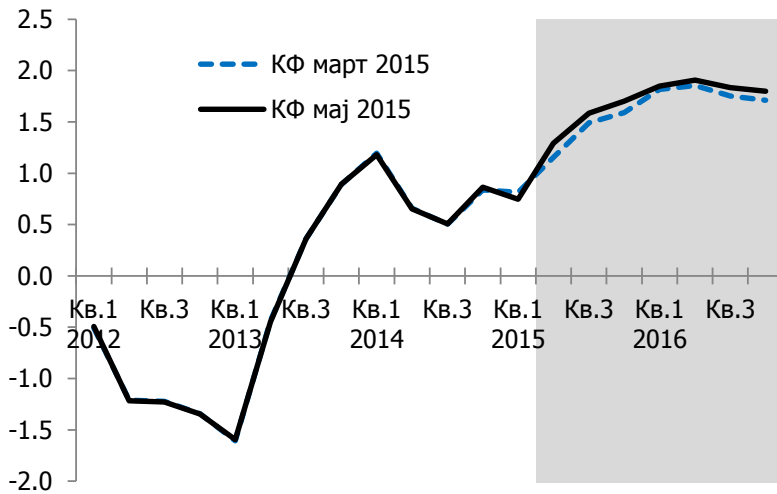
Согласно со последните расположливи податоци, во периодот април - јуни 2015 година, девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) забележаа намалување, како што и се очекуваше со априлските проекции. Ризиците околу идната динамика на девизните резерви и понатаму постојат и главно се поврзани со неповолното надворешно окружување, коешто може да предизвика надолни отстапувања во однос на проектираната патека. Сепак, со последните мерки на ЕЦБ коишто треба да го поддржат растот на евро-зоната, тие се ублажени. Во однос на расположливите индикатори за надворешниот сектор за вториот квартал, тие сè уште се недоволни за да можат да дадат прецизна слика за евентуалните отстапувања во позицијата на билансот на плаќања во однос на проекциите. Последните податоци за надворешната трговија со април навестуваат нешто повисок трговски дефицит, поради послабите извозни остварувања. Сепак, периодот на оценка од еден месец е многу кус за да се дадат посигурни констатации во овој домен. Истовремено, нето-откупот од менувачкото работење заклучно со мај дава сигнал за нешто пониски приватни трансфери, во однос на очекуваните за вториот квартал согласно со априлската проекција. Анализата на показателите на адекватност на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се движат во сигурна зона.

Најновите високофреквентни податоци за економската активност за првиот квартал на 2015 година и понатаму упатуваат на натамошен раст на домашната економија. Континуитетот на раст на економијата во првото тримесечје се согледува преку најголемиот дел од секторските показатели. **Во однос на монетарните движења,** податоците за кредитниот пазар со април покажуваат натамошен солиден раст на вкупните кредити на приватниот сектор, којшто во април во поголем дел беше распределен кај населението. Банките продолжија да го поддржуваат и корпоративниот сектор, при што кредитите на претпријатијата придонесоа со 44% во месечниот раст на вкупните кредити. На годишна основа, во април вкупните кредити се повисоки за 10,2% (предвиден годишен раст од 8,8% за вториот квартал согласно со априлската проекција), додека остварениот прираст на вкупните

кредити во април претставува околу 33% од проектираниот квартален раст на вкупните кредити за вториот квартал на 2015 година. Во однос на депозитниот потенцијал, податоците со април покажуваат раст на вкупните депозити (по регистрираното намалување во претходниот месец), којшто во поголем дел се должи на растот на депозитите на корпоративниот сектор, при натамошен раст и на депозитите на домаќинствата, но со забавена динамика споредено со претходниот месец. Во однос на проекцијата, остварувањата во април претставуваат 36% од проектираниот квартален тек за второто тримесечје. На годишна основа, вкупните депозити остварија раст од 9,5%, додека проекцијата за крајот на второто тримесечје изнесува 10%. Засега може да се оцени дека остварувањата заклучно со април и кај депозитите и кај кредитите се во рамки на проекцијата. Сепак, периодот на оценка е многу кус за да може да се дадат посигурни констатации за динамиката на депозитниот и кредитниот раст споредено со проекцијата. Најновите оценки за нивото на **каматната стапка ЕУРИБОР укажуваат на пониско ниво во периодот на 2015 - 2016 година споредено со априлската проекција**, при што сега и во 2016 година се очекува негативна каматна стапка (очекувања за позитивна камата во априлската проекција).

Последните макроекономски показатели и оценки не упатуваат на поголеми промени во констатациите за амбиентот за спроведување на монетарната политика и за ризиците во однос на оцените дадени во рамки на априлските проекции. Ризиците и во овој период се комбинација на надворешни ризици и ризици предизвикани од домашните политички случувања. Притоа, гледано од аспект на надворешните ризици, во овој период повторно се актуализираат проблемите со должничката криза на Грција, што ја нагласува присутната неизвесност во окружувањето. На почетокот на јуни девизните резерви бележат намалување во однос на крајот на првиот квартал, но показателите за адекватноста на девизните резерви остануваат во сигурната зона. Ризиците од надворешното окружување и понатаму остануваат неповолни, иако се ублажени со последните промени во монетарната политика на ЕЦБ. Во однос на инфлацијата, остварувањата со април покажуваат мал годишен раст, што е во рамки на очекувањата со априлската проекција. Сепак, зголемувањето на цените е нешто пониско од проектираното, така што може да се заклучи дека ризиците во поглед на проектираното движење на домашните цени во 2015 година главно се надолни. Најновите високофреквентни податоци за економската активност за првиот квартал на 2015 година и понатаму упатуваат на раст на домашната економија. Во однос на кредитниот пазар, податоците со април покажуваат натамошен солиден раст на вкупните кредити, за којшто засега може да се констатира дека е во рамки на априлската проекција.

Странска ефективна побарувачка (годишни промени во %)

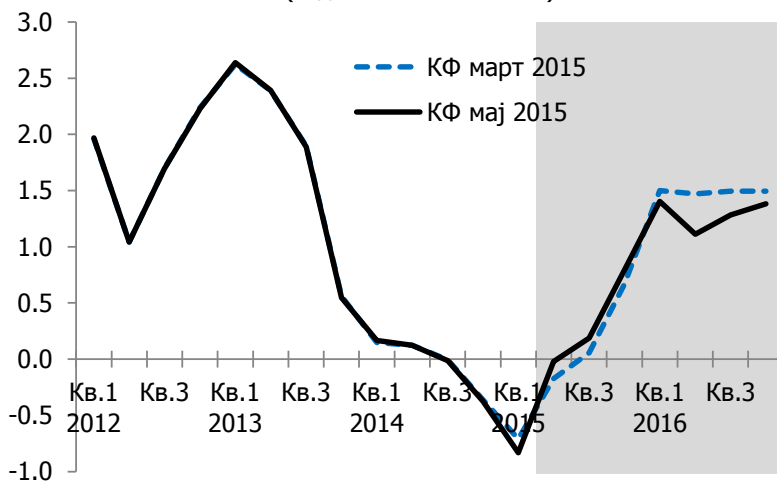
Споредено со априлските оценки, нема промени во очекувањата за движењето на странската ефективна побарувачка во периодот на проекции...

...односно и натаму се предвидува нејзин раст од 1,3% и 1,8% во 2015 и 2016 година, соодветно...

...при што повторно се очекува главниот двигател да биде германската економија.

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

Странска ефективна инфлација (годишни стапки во %)

Во 2015 година се очекува странската ефективна инфлација да изнесува 0%, што е исто како и априлската проекција.

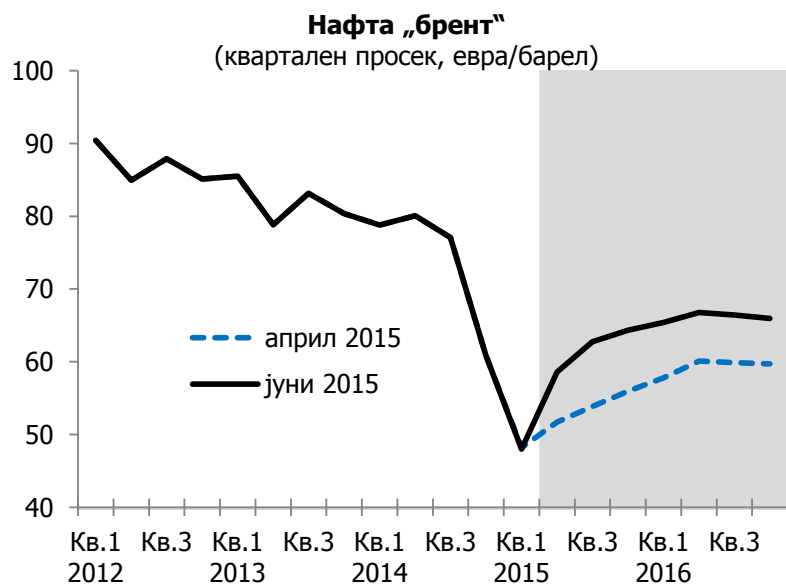
Од друга страна, надолна ревизија на странската инфлација е извршена во 2016 година...

...кога се предвидува таа да изнесува 1,3%, наспроти априлската проекција од 1,5%...

...што се должи претежно на понискиот придонес на инфлацијата во Србија³.

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

³ Инфлацијата во Србија е коригирана за промените во девизниот курс.

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

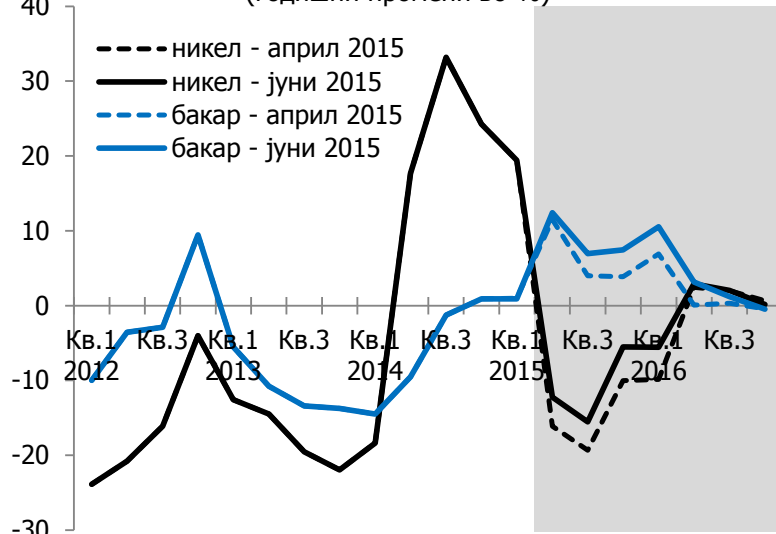
Во 2015 година и натаму се очекува цената на нафтата од типот „брент“ да оствари значителен пад.

Иако тековните услови на пазарот на нафта и натаму укажуваат на поголемо производство на нафта од потрошувачката, сега се очекува проектираното намалување на цената на нафтата да биде помало во споредба со априлската проекција...

...за што главно влијание имаат очекувањата за намалување на вишокот понуда, растот на ризикот од идни нарушувања на понудата на нафта поврзани со геополитичките тензии на Блискиот Исток и Северна Африка и можната посилна реакција на побарувачката на ниските цени на нафтата во САД и Европа, особено во летниот период.

Од друга страна, задржани се оцените за раст на цената на нафтата во 2016 година, со интензитет идентичен на априлската проекција.

Цени на никелот и бакарот во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

Во периодот од последните проекции се извршени умерени нагорни ревизии на цените на металите.

Така, во 2015 година се предвидува помал пад на цената на никелот споредено со априлската оценка...

...како резултат на можното намалување на залихите на овој метал коишто сега се наоѓаат на високо ниво...

...при оцени за повисок раст на цената на бакарот...

...поврзани со очекуваните ефекти врз индустриската активност од преземените нови стимулативни мерки од страна на централната банка на Кина, кои можат да влијаат врз побарувачката, но и со неизвесноста поради проблемите со кои се соочуваат производствените капацитети во Чиле.

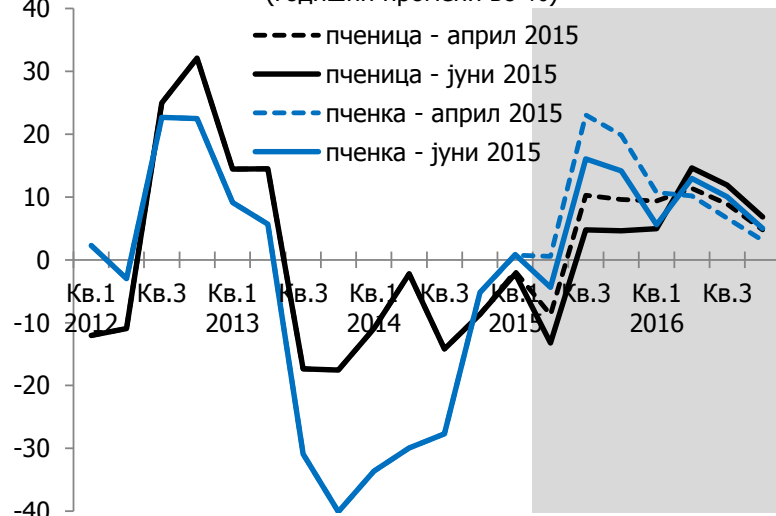
Се оценува дека во 2016 година цената на никелот ќе забележи поблаг пад споредено со април, додека цената на бакарот ќе се зголеми повеќе отколку што се предвидуваше претходно.

Според најновите оцени, цените на примарните прехранбени производи во 2015 година се ревидирани во надолна насока...

...односно сега се предвидува пад, наместо раст на цената на пченицата и побавен раст на цената на пченката...

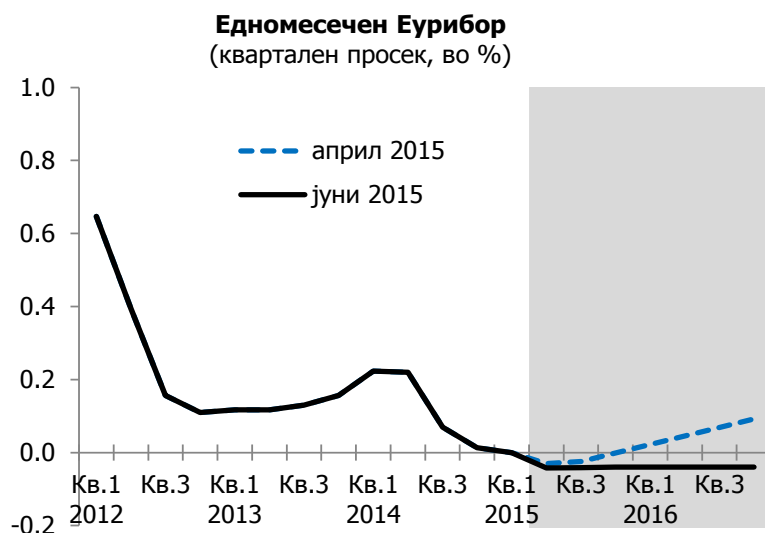
...како резултат на очекувањата за добра жетва благодарение на досегашните поволни временски услови и постоењето солидни нивоа на глобални залихи.

Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

Тековните оценки упатуваат на раст на цените на примарните прехранбени производи во 2016 година, којшто би имал сличен интензитет како во проекциите од април.

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

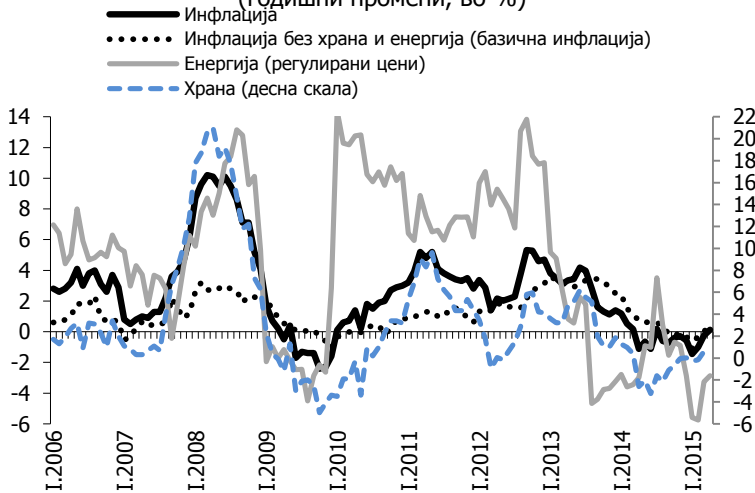
Во ситуација кога ЕЦБ останува посветена на спроведување на неконвенционалните мерки на монетарната политика, ваквата политика делува во правец на придвижување на краткорочните каматни стапки на пазарот на пари во негативна зона.

Следствено, најновите оценки се дека едномесечниот Еурибор во 2015 и 2016 година ќе биде негативен и во просек ќе изнесува -0,03% и -0,04%, соодветно, за разлика од априлските проекции од -0,01% и 0,06% соодветно...

...на што дополнително влијание имаат и очекувањата за повисок иден вишок на ликвидност во евро-системот.

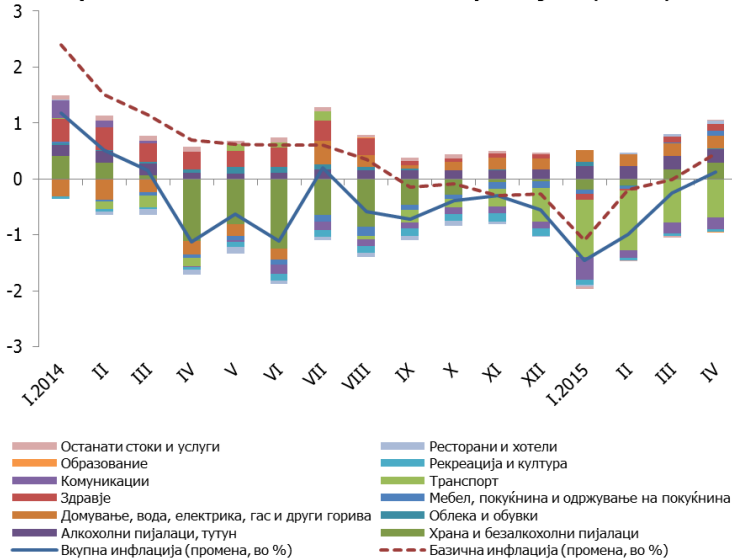
Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Придонеси кон годишната стапка инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРМ.

По месечниот пад на потрошувачките цени во јануари и стагнацијата во февруари, потрошувачките цени во април 2015 година, како и во март, бележат позитивна месечна стапка на раст (од 0,4%)...

при раст на цените на храната и на базичната инфлација.⁴

Согласно со месечната динамика, во април општото ценовно ниво забележа минимален годишен раст (од 0,1%), по осуммесечниот последователен континуиран пад...

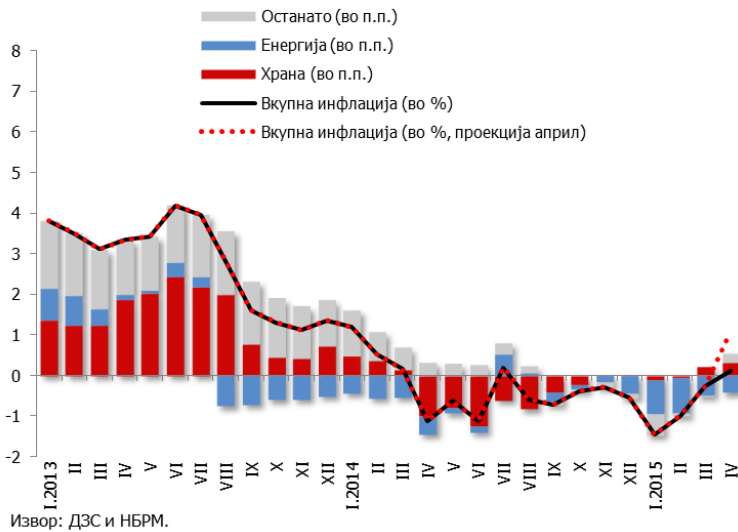
...што сепак претставува пониска стапка од очекуваната во априлскиот циклус на проекции...

...при надолно отстапување на остварената од проектираната инфлација кај прехранбената компонента и базичната инфлација, додека намалувањето на енергетската компонента е нешто помало од очекуваното.

⁴ Како категории со најголем индивидуален придонес кон априлскиот раст на трошоците на животот се издвојуваат: свежиот зеленчук (месечен раст на цените од 3,3%), облеката и обувките (месечен раст од 0,9%), и категоријата „мебел, покуќнина и одржување на покуќнина“ (месечен раст на цените од 1,2%).

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Во април, базичната инфлација е повисока за 0,5% на месечна основа (наспроти малото намалување во март)...

...а ист толкав раст е регистриран и на годишна основа, што претставува прва позитивна годишна промена на базичната инфлација од август 2014 година.

Анализирајќи од аспект на структурата на базичната инфлација, априлскиот раст во голема мера е поттикнат од цените на тутунот и фармацевтските производи, при позначително надолно влијание од падот на потрошувачките цени на комуникациите.

Странски ефективни* и домашни цени на храна
(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеризиран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на РМ.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРМ.

Надворешните влезни претпоставки за 2015 година, коишто влегуваат во проекцијата на инфлацијата, се ревидирани во различна насока.

Така, во согласност со последните оценки, не е извршена промена во однос на очекуваната **странска ефективна инфлација** до крајот на 2015 година.

Од друга страна, најновите оценки за **цените на меѓународно тргуваните примарни прехранбени производи**, изразени во евра, упатуваат на надолни корекции за 2015 година, споредено со априлската проекција...

...што се објаснува со поставеноста на фундаменталните фактори, односно релативно поволната состојба на страната на понудата во услови на високи залихи од производството во претходните две години.

Од друга страна, извршена е нагорна корекција на оцената за движењето на **цената на нафтата** во 2015 година...

...како резултат на очекувањата за раст на глобалната побарувачка, но и заради очекуваното намалување на понудата поврзано со геополитичките тензии на Блискиот Исток и Северна Африка.

Ризиците во поглед на проектираното движење на домашните цени во 2015 година главно се надолни, при надолно отстапување на оствареното од проектираното движење на цените во април и надолна ревизија на очекуваното движење на цените на житните култури.

Сепак, треба да се нагласи дека постои голема неизвесност околу проектираното движење на светските цени на нафтата имајќи предвид дека движењето на овие цени понекогаш е условено и од фактори со привремен карактер.

Во март 2015 година, просечната **нето-плата** забележа номинален годишен раст од 1,9%, што претставува забрзување на позитивната динамика регистрирана во претходниот месец.

Нагорни поместувања на платите бележат повеќето од дејностите...

...но сепак, нешто поголема динамика на раст е регистрирана кај платите во енергетскиот сектор и во дел од услужниот сектор (здравство, дејноста „уметност, забава и рекреација“ и други услужни дејности)...

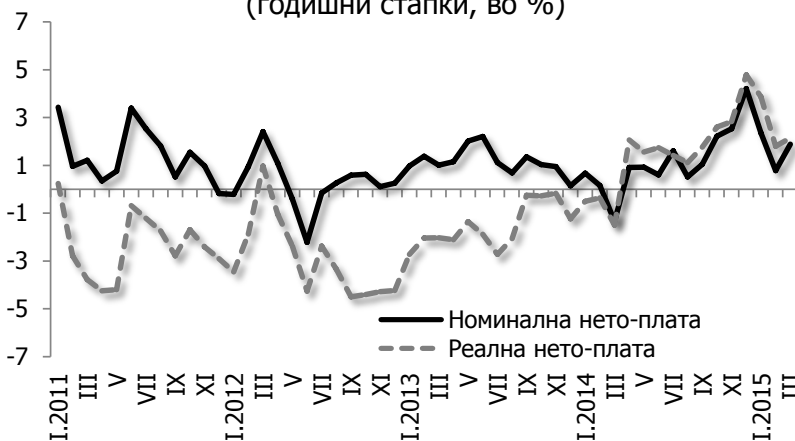
...додека поместување во надолна насока на годишна основа е регистрирано кај платите во земјоделството, рударството и во неколку услужни дејности.

Во просек, во првиот квартал, нето-платите бележат номинален годишен раст од 1,7%, што е помалку од очекувањата во априлската проекција (2,6%).

Реалните плати во март се зголемија за 2,1%, во услови на намалени домашни цени.

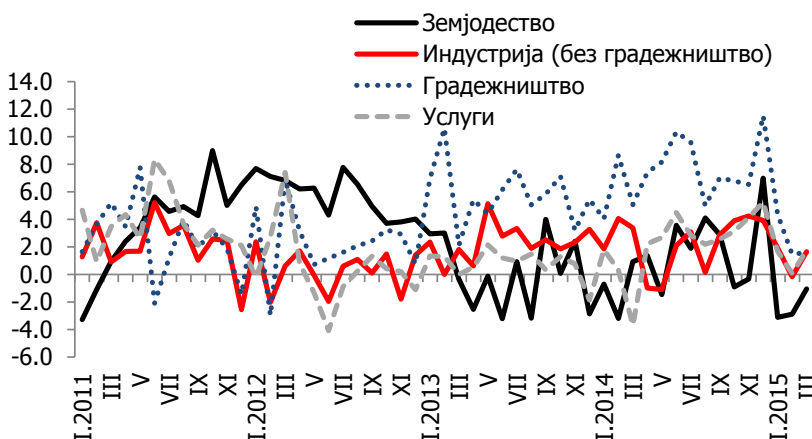
Со тоа, **реалниот годишен раст на платите во првото тримесечје изнесува 2,6%**, што е сепак пониско

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

од очекуваното со априлскиот циклус проекции (3,6%).

Високофреквентните податоци за првиот квартал на 2015 година упатуваат на раст на домашната економија, при продолжување на позитивните остварувања кај најголем дел од економските сектори.

Во првиот квартал, **индустриското производство** оствари раст од 1,5% на годишна основа, што е побавно темпо на раст споредено со претходниот тримесечен период...

...а помеѓу секторите со најголем придонес кон скромниот раст е производството на моторни возила, приколки и полуприколки (резултат на работењето на капацитетите во технолошко-индустриските развојни зони), енергетскиот сектор и производството на облека...

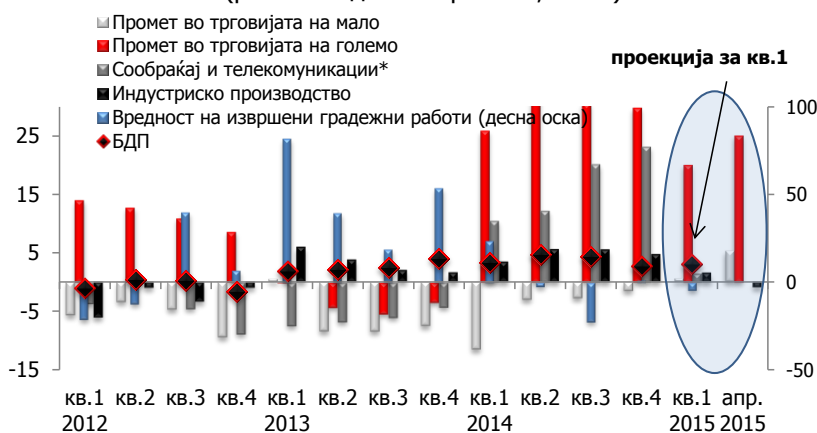
...раст во првиот квартал е карактеристичен и за производството во секторот на метали...

...додека сектори каде што е регистриран позначаен пад на производството се рударството, тутунот и неметалните минерали.

Врз основа на сигналите добиени од Анкетата за деловните тенденции во преработувачката индустрија, позитивното остварување може да се поврзе со растот на искористеноста на индустриските капацитети⁵...

...а згора на тоа, во првото тримесечје, годишно зголемување (иако побавно) бележи и обртот на залихите⁶ во индустријата, што упатува на зголемена профитабилност на деловните субјекти од овој сектор.

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

⁵ Од Анкетата за деловните тенденции во преработувачката индустрија на ДЗС.

⁶ Обртот на залихите претставува сооднос помеѓу прометот и залихите на готови производи во индустријата. Поголема вредност на овој показател упатува на побрз обрт на залихите, што пак укажува на намалени трошоци за складирање, како и за намалени расходи врз основа на осигурување на стоката, што пак на крајот се одразува во раст на профитабилноста на компаниите од овој сектор.

Поволните поместувања кај секторот „трговија“ продолжија и во првиот квартал...

...при натамошен висок реален раст кај трговијата на големо и трговијата со моторни возила, како и умерен раст кај трговијата на мало, за првпат по постојаниот реален пад во последните седум квартали.

Во првото тримесечје, раст бележи и активноста во **транспортот**, но со значително забавување споредено со остварувањето од претходниот тримесечен период...

...при што забавувањето е генерално, односно се однесува речиси на сите видови транспорт.

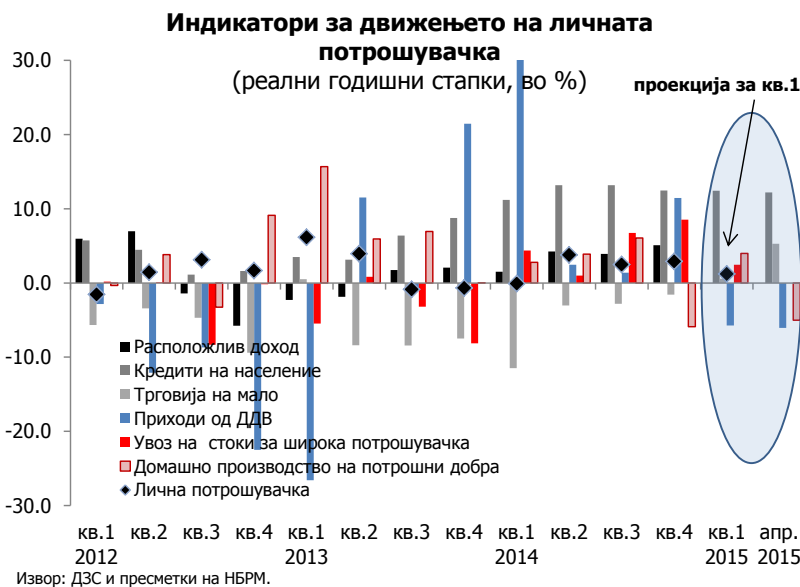
Годишен раст со побавна динамика споредено со претходниот квартал е забележано и кај реализираниот промет во **угостителството**.

Наспроти умерениот раст забележан во претходниот квартал, податоците за првиот квартал за секторот „градежништво“ се неповолни и е забележана пониска вредност на извршените градежни работи во однос на истиот период од минатата година. Сепак, гледано по месеци, градежништвото бележи годишен раст во март, наспроти падот во првите два месеца од годината.

Расположливите показатели за агрегатната побарувачка исто така, во најголем дел, упатуваат на раст на економијата и во првиот квартал на 2015 година, што соодветствува со оцените од априлскиот циклус на проекции.

Според високофреквентните податоци за **личната потрошувачка** во првиот квартал на 2015 година се очекува задржување на нејзиниот раст...

...во услови на годишен раст на

реалните плати и исплатените пензии (иако со позабавена динамика споредено со претходниот квартал)...

...како и на подинамичниот раст на приватните трансфери и продолжување на солидното темпо на раст на кредитирањето на населението.

На раст на потрошувачката на домаќинствата упатува и растот на домашното производство на потрошни добра (наспроти падот во претходниот квартал), растот на увозот на стоки за широка потрошувачка, како и умерениот реален раст на трговијата на мало.

Од друга страна, годишен пад бележат нето-приходите од ДДВ.

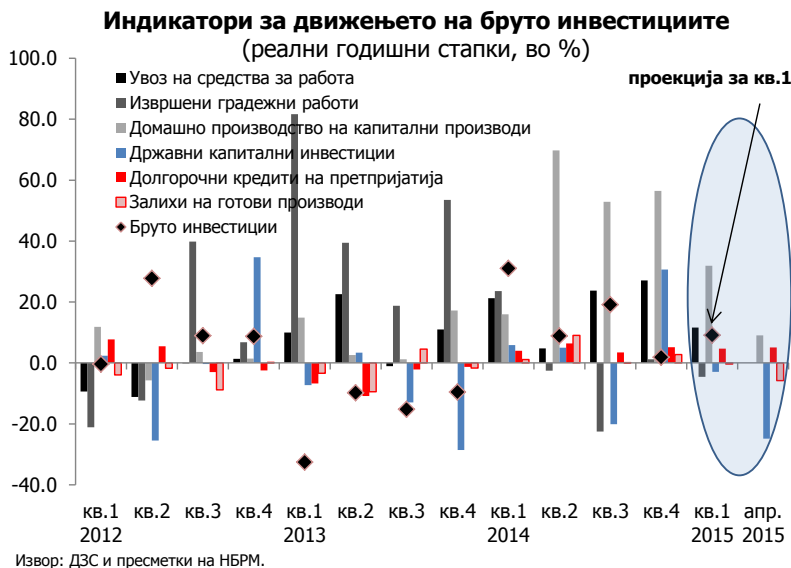
Расположливите високофреквентни показатели за **инвестициската активност** главно упатуваат на можен раст на инвестициите во првиот квартал...

...во услови на продолжување на растот на кредитната активност кон корпоративниот сектор...

...при релативно висок годишен раст забележан кај домашното производство на капитални добра и увозот на производи за инвестиции (иако со забавено темпо споредено со претходниот квартал).

Од друга страна податоците за првиот квартал за градежништвото, буџетските капитални расходи, како и странските директни инвестиции упатуваат на забавување на инвестициската активност во првиот квартал од годината.

Номиналните податоци за **надворешнотрговската** размена укажуваат на стеснување на дефицитот во првиот квартал, што е во склад со очекувањата од априлската проекција за стеснување на трговското салдо.

Буџетските остварувања за првиот квартал упатуваат на очекувања за раст на **јавната потрошувачка** во овој период, што генерално соодветствува со оцените од априлскиот циклус проекции за мал раст...

...при зголемување на годишна основа на расходите за плати, како и на расходите за стоки и услуги.

Генерално, поволните движења на високофреквентните индикатори упатуваат на заклучокот дека неекономските фактори поврзани со политичките случувања во земјата немаа позначајно негативно влијание врз домашната економија во текот на првиот квартал од 2015 година.

Податоците за април 2015 година, во најголем дел, упатуваат на продолжување на растот на економската активност.

Сепак, треба да се нагласи дека овие оценки се базирани врз мошне мал број расположливи податоци. Домашните неекономски фактори поврзани со политичката состојба во земјата, кои особено беа актуелни во второто тримесечје од годината, дополнително ја зголемуваат неизвесноста околу оцените за економската активност во вториот квартал.

Индустриското производство во април бележи минимален годишен пад од 0,9%...

...што се должи на намаленото производство на тутун, градежни материјали и пијалаци...

...додека позначајно зголемување имаше кај производството на машини и уреди, преработки од дрво, како и кај активноста поврзано со производството на прехранбени производи.

Сепак, повисокиот степен на искористување на капацитетите и оптимистички перцепции на

раководителите од преработувачкиот сектор за обемот на производството во наредниот тримесечен период упатуваат на можен позитивен годишен раст на активноста на овој сектор во второто тримесечје на 2015 година.

За разлика од индустријата, кај **домашната трговијата** во април продолжуваат позитивните поместувања, при реален годишен раст кај сите видови на трговија.

Високофреквентните податоци за **личната потрошувачка во април**, даваат различни сигнали во поглед на движењето на личната потрошувачка во вториот квартал на 2015 година...

...во услови на реален раст на трговијата на мало...

...нешто послаба динамика на раст на кредитирањето на населението и минимален мал пад на пензиите...

...и пад на приходите од ДДВ и на производството на стоки за потрошувачка.

Показателите за **инвестициите** во април упатуваат на натамошен раст на инвестициската активност во вториот квартал...

...при раст на домашното производство на капитални производи...

... забрзување на растот на кредитите на претпријатијата...

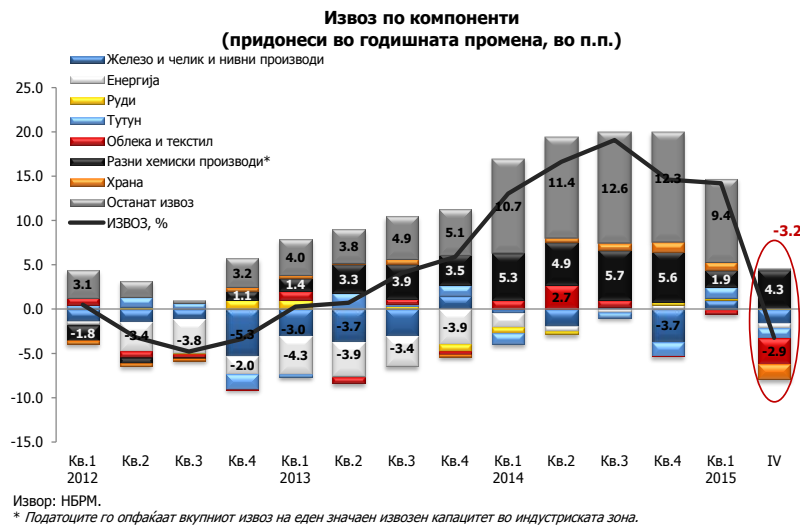
...додека државните капитални инвестиции бележат намалување.

Податоците за **надворешната трговија со стоки** за април 2015 година упатуваат на изгледи за проширување на дефицитот во второто тримесечје.

Остварувањето на буџетот заклучно со април укажува на раст на **јавната потрошувачка** во второто тримесечје,

што е во согласност со очекувањата од априлската проекција.

Овие поместувања кај јавната потрошувачка се поврзуваат со растот на расходите за плати, а дополнително влијание има и годишниот раст на трансферите за здравствена заштита.

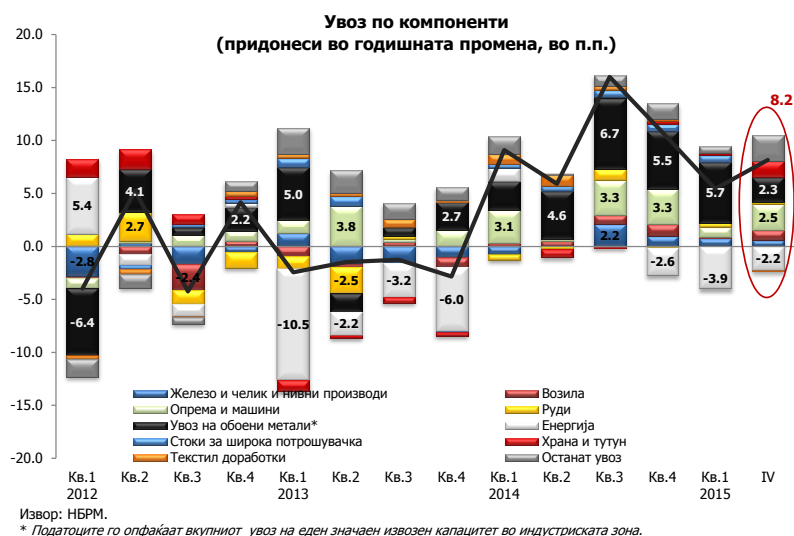
Во април 2015 година, **дефицитот во надворешнотрговската размена се прошири за 29,1% на годишна основа** како резултат на зголемените увозни притисоци и понискиот извоз на стоки...

...при што овие поместувања упатуваат на нешто повисок трговски дефицит во споредба со очекуваниот согласно со априлската проекција.

Извозот на стоки во април забележа годишен пад од 3,2%, како последица на послабите остварувања на традиционалните извозни сектори односно понизок извоз на облека и текстил, храна, железо и челик и тутун...

...наспроти позитивниот придонес на новите индустриски капацитети.

Во споредба со априлската проекција, остварениот извоз во април упатува на послаби извозни резултати од очекуваните за вториот квартал. Притоа, во најголем дел надолното отстапување од проектираниот извоз, се должи на понискиот извоз на традиционалните сектори во економијата (облека и текстил, тутун и железо и челик).

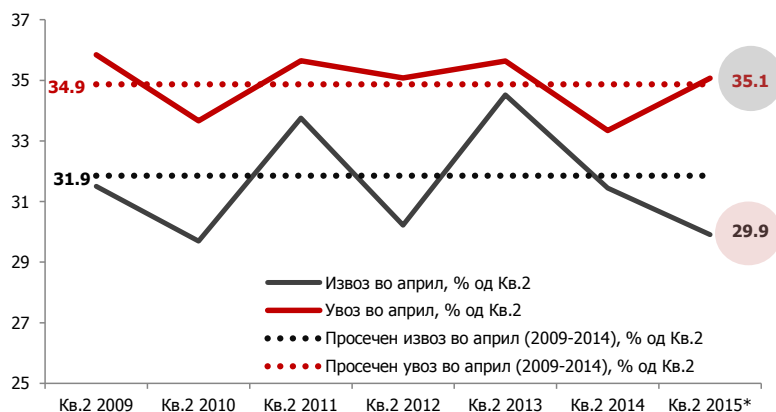

Увозот во април се зголеми за 8,2% на годишна основа, условен од порастот на суровинскиот увоз за новите капацитети, како и од нешто поголемиот увоз на храна...

...додека намалениот енергетски увоз делуваше во спротивна насока, како одраз на ефектот од пониските увозни цени на енергентите, при повисоки увезени количини на нафтените деривати.

Увозните остварувања во април генерално се во согласност со проектираните текови за второто тримесечје од годината, согласно со априлската проекција.

Учество на извозот и увозот во април во проекцијата за Кв.2

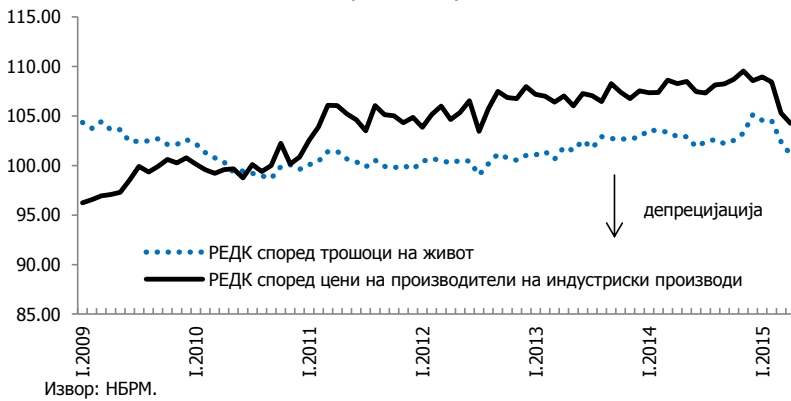
Извор: НБРМ.

* Учество на извозот/увозот во април во проектираниот извоз/увоз за кв.2 2015 година, проекција април 2015.

Со оглед на послабите остварувања на страната на извозот, наспроти увозот кој е во рамки на очекувањата и на историскиот просек, постои можност за остварување нешто поголем трговски дефицит во вториот квартал во однос на проектираниот. Сепак, треба да се има предвид дека податоците се однесуваат на многу кус период, недоволен за посигурни констатации, како и дека отстапувањето може да има привремен карактер.

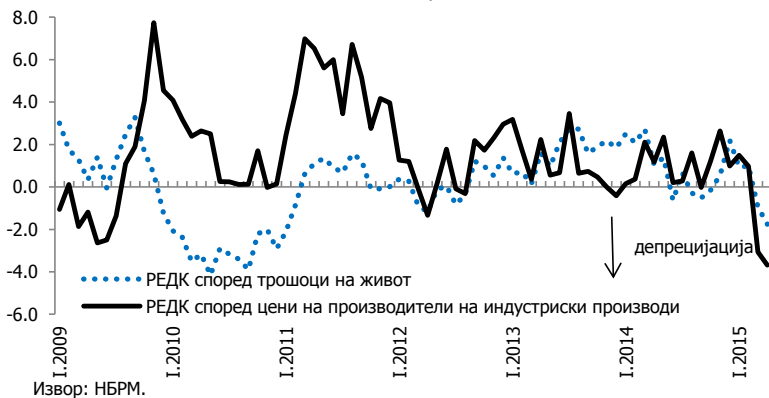
Најновите оценки за движењето на светските берзански цени на нафтата упатуваат на понеповолни движења во тековната година споредено со априлската проекција. Имено, се очекува нешто поумерен годишен пад на цената изразена во евра во 2015 година. Од аспект на металите, во текот на тековната и наредната година се очекуваат поповолни промени кај светските цени на никелот и на бакарот. Воедно и последните очекувања за светските цени на храната упатуваат на подобри услови на размена споредено со априлските проекции.

РЕДК
(2010=100)

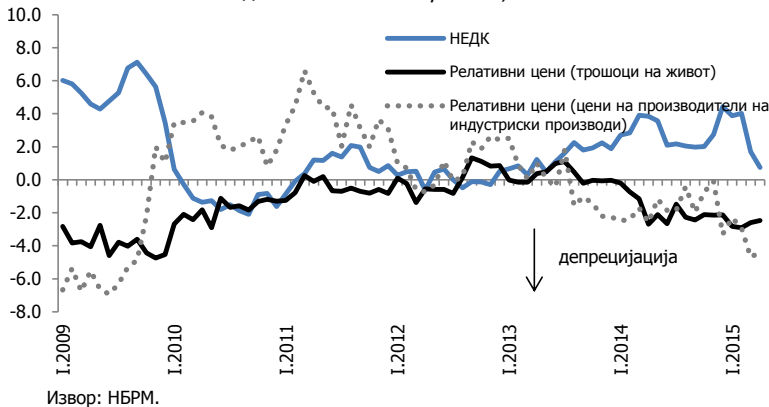

Во април 2015 година дојде до подобрување на показателите на ценовната конкурентност на домашната економија на годишна основа. Во споредба со истиот период од претходната година, и двата индекса забележаа депрецијација. Индексот на РЕДК пресметан според трошоците на живот оствари годишна депрецијација од 1,8%, а РЕДК дефлациониран според цените на производителите на индустриски производи депрецира за 3,7%.

РЕДК
годишна стапка на промена, во %

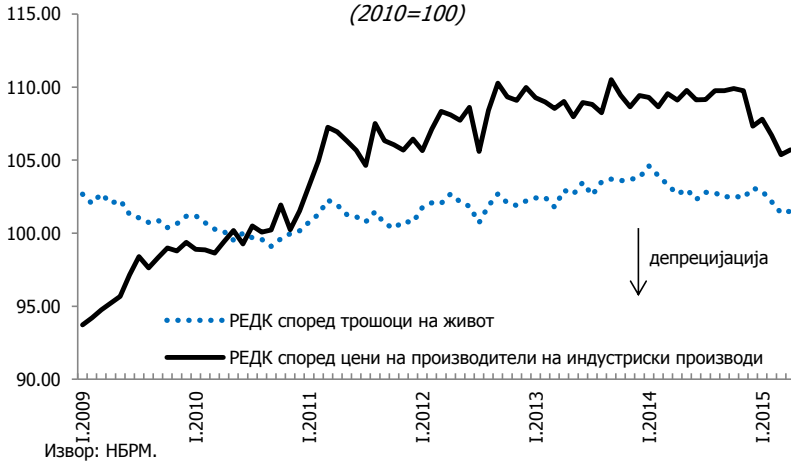

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

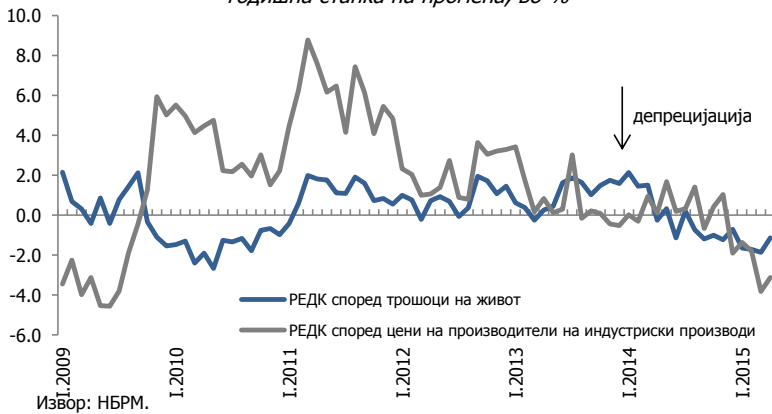

Ваквите остварувања во целост произлегуваат од намалувањето на релативните цени. Имено, релативните трошоци на живот остварија годишен пад од 2,5%, во услови на побавен раст на домашните во однос на странските цени, а релативните цени на индустриски производи се намалија за 4,4%, при пад на домашните, наспроти растот на странските цени. Во спротивна насока делуваше движењето на номиналниот ефективен девизен курс, којшто апрецира за 0,7%, како резултат на депрецијацијата на руската рубља и украинската гривна во однос на денарот.

РЕДК, без примарни производи
(2010=100)

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

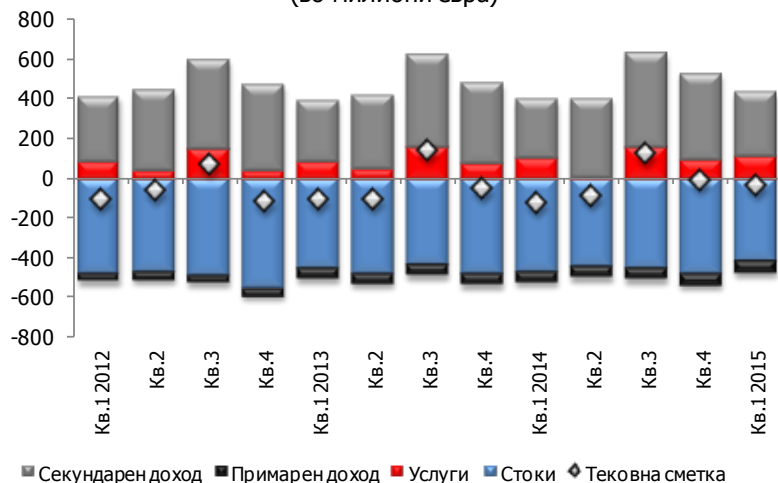
НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

Анализата на движењето на индексите на РЕДК, пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарни производи, исто така упатува на подобрување на домашната ценовна конкурентност. Имено, индексот на РЕДК заснован врз трошоците на живот оствари годишна депрецијација од 1,1%, додека депрецијацијата кај РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи на годишна основа изнесува 3,1%.

За подобрувањето кај двата индекса на РЕДК придонесе годишниот пад на релативните трошоци на живот како и на цените на индустриските производи (за 0,6% и 2,6%, соодветно). Во насока на зголемување на конкурентноста влијаеше и депрецијацијата на вака пресметаниот НЕДК (за 0,5%), пред сè поради апрецијацијата на САД-доларот во однос на денарот.

Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

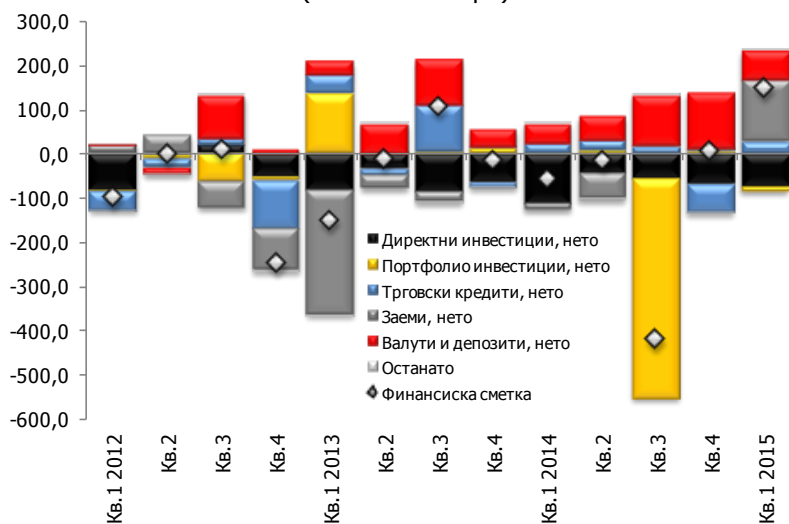

Извор: НБРМ.

Во првото тримесечје на 2015 година, тековната сметка на билансот на плаќања забележа дефицит од 44,3 милиони евра (или 0,5% од БДП) и е нешто понизок од очекуваниот дефицит согласно со априлската проекција...

...подобрите остварувања, речиси во целост се должат на понискиот дефицит кај салдото на стоки и услуги, во услови кога дефицитот кај примарниот доход и суфицитот кај секундарниот доход се во склад со априлската проекција.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

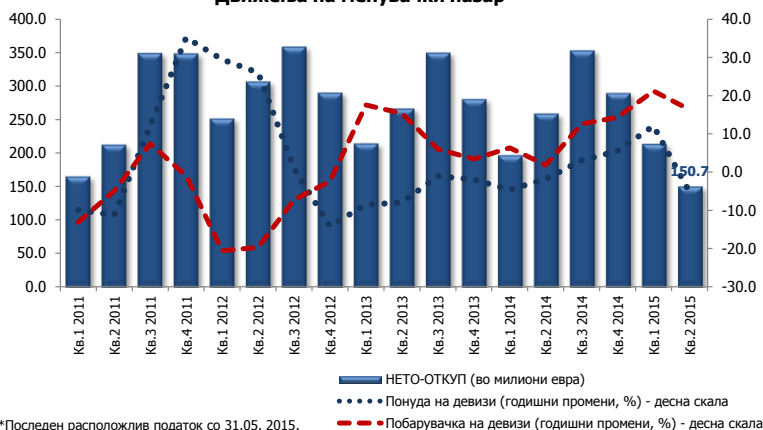
Извор: НБРМ.

Во првите три месеци од годината, преку финансиската сметка се остварени нето-одливи од 147,3 милиони евра (или 1,6% од БДП), односно малку повисоки од очекуваните нето-одливи според априлската проекција⁷.

Ваквите отстапувања главно произлегуваат од пониските остварени директни инвестиции од очекуваните, како и остварените нето-отплати кај трговските кредити наспроти очекуваните мали нето-приливи. Од друга страна, кај заемите се регистрирани помали нето-одливи од проектираните (остварено нето-задолжување наспроти проектираните мали нето-отплати кај долгорочните заеми на приватниот сектор), но и пониски нето-одливи кај валутите и депозитите (поради повлекување средства на банките од нивните сметки во странство), споредено со априлската проекција.

⁷ Според новата методологија за составување на билансот на плаќања ВРМ6, термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување на средства, соодветно.

Движења на менувачки пазар

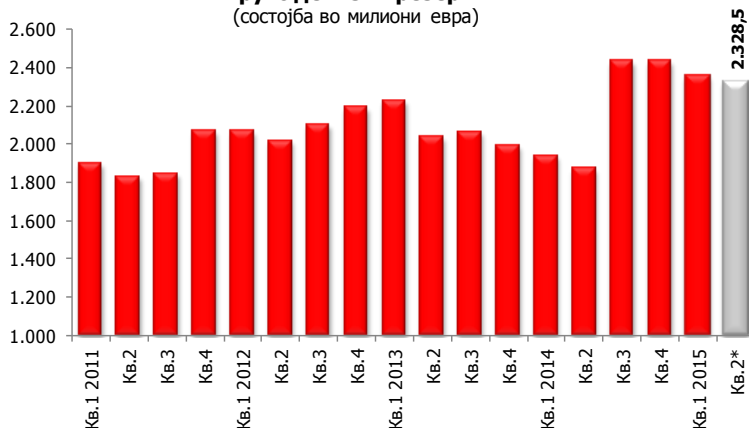
*Последен расположлив податок со 31.05. 2015.

Последните податоци за менувачкото работење, заклучно со мај 2015 година, по деветмесечниот годишен раст, укажуваат на пад на понудата на девизи, при натамошен годишен раст на побарувачката на девизи.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот април-мај 2015 година изнесува 150,7 милиони евра, што претставува годишен пад од 11,9%.

Последните информации од менувачкиот пазар укажуваат на можност остварувањата да бидат нешто пониски од очекуваните нето-приливи од приватните трансфери во вториот квартал од 2015 година, согласно априлската проекција.

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

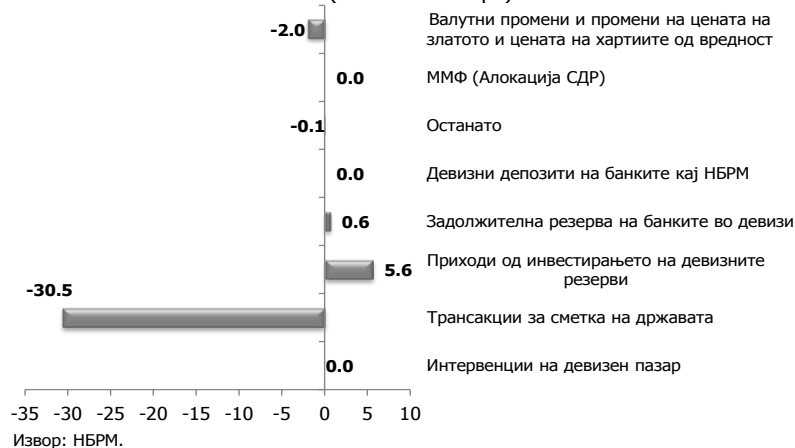

* Заклучно со 31.05.2015 година.

Извор: НБРМ.

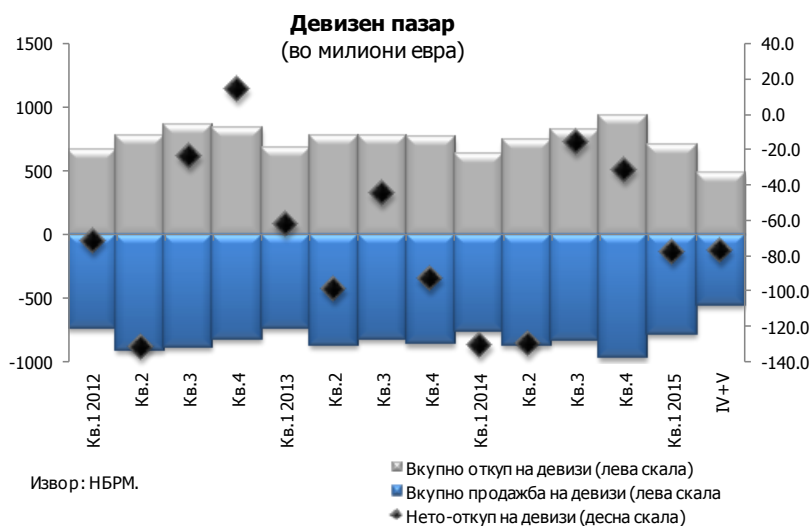
На 31.5.2015 година, состојбата на бруто девизните резерви изнесуваше 2.328,5 милиони евра, што претставува пад од 26,5 милиони евра во однос на крајот од првиот квартал на 2015 година. Намалувањето на девизните резерви во најголем дел се должи на трансакциите за сметка на државата, додека во спротивна насока влијаеше нето-откупот на девизи на девизниот пазар од страна на НБРМ.

Фактори на промена на девизните резерви во периодот април-мај 2015 година (во милиони евра)

Во периодот април - мај 2015 година, на **девизниот пазар** на банките е остварена нето-продажба од 77,4 милион евра, што претставува годишен пад од 8,5%. Ваквата годишна промена се должи на нешто поголемиот пад на побарувачката во однос на годишниот пад на понудата на девизи (6% и 5,6%, соодветно).

Секторската анализа покажува дека ваквите годишни остварувања главно се должат на значително пониската нето-продажба кај фирмите.

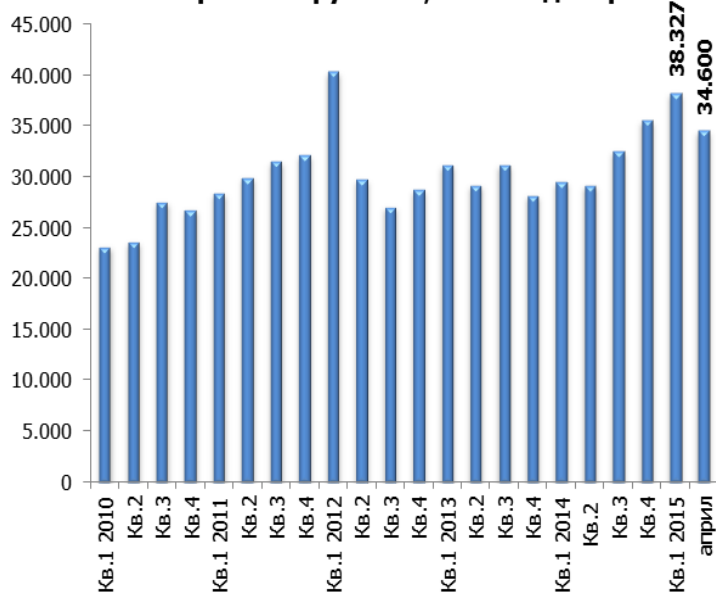
Податоците заклучно со април, укажуваат на креирање ликвидност преку монетарните инструменти во однос на крајот на првиот квартал, но во повисок обем споредено со предвиденото за второто тримесечје, согласно со априлската проекција.

Од аспект на тековите на креирање и повлекување ликвидност (од билансен аспект) во април, нето девизната актива на НБРМ бележи умерено намалување во однос на март, што е во рамки на предвиденото намалување за вториот квартал. Од друга страна, вкупните депозити на државата кај НБРМ се повисоки споредено со нивото во првиот квартал, што во целост произлегува од месечното зголемување на денарските депозити на државата кај НБРМ. Ваквите остварувања се спротивни на очекувањата за умерено намалување на вкупните депозити на државата во текот на вториот квартал.

Следствено, поинтензивното креирање ликвидност преку монетарните инструменти соодветствува со промените кај депозитите на државата коишто во април се во насока на повлекување ликвидност наспроти проектираното креирање ликвидност за вториот квартал.

Согласно со последните расположливи податоци, во текот на април се регистрирани малку повисоки буџетски приходи⁸ споредено со остварените месечни расходи со што, по подолг временски период⁹, Буџетот на Република Македонија оствари благ суфицит од 8 милиони денари. Од почетокот на 2015 година, буџетскиот дефицит изнесува 6.293 милиони денари (или 1,1% од БДП¹⁰), што претставува 34% од предвидениот буџетски дефицит за 2015 година. И покрај остварениот суфицит во текот на април, државата се задолжи на

Монетарни инструменти, во мил. денари

Извор: НБРМ.

⁸ Од почетокот на 2015 година се карактеристични подобри остварувања на приходната страна на буџетот споредено со претходната година што во голем дел се должи на зголемените приходи од данокот на добивка заради укинувањето на антикризната мерка, според која не задржаната добивка не се оданочуваше,

⁹ Последниот буџетски суфицит на месечна основа е регистриран во април 2013 година (суфицит од 141 милион денари).

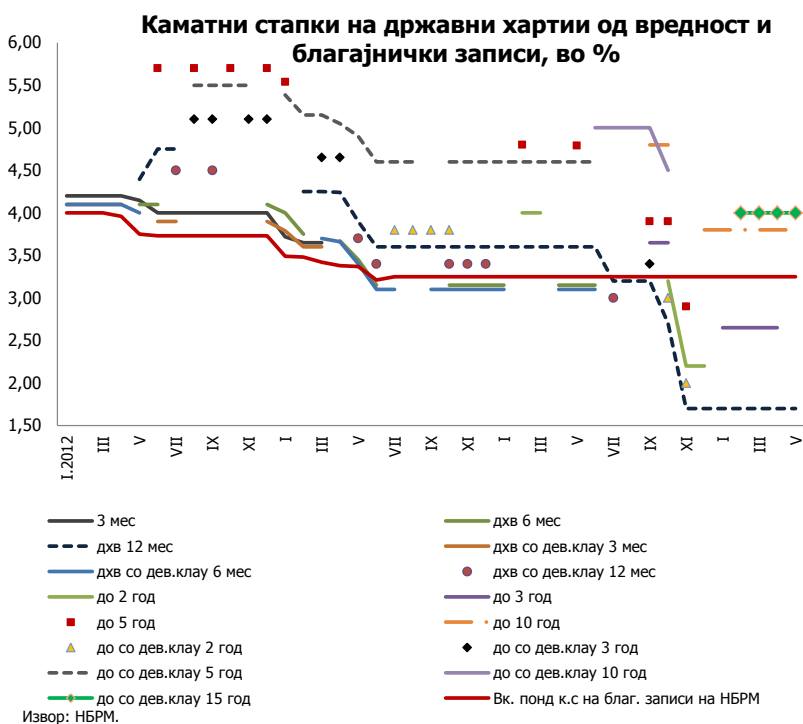
¹⁰ Според последната проекција на НБРМ за номиналниот БДП. И според проекцијата на МФ буџетскиот дефицит исто така изнесува 1,1% од БДП.

домашниот пазар преку нето-издавање на државни хартии од вредност коишто во поголем дел остана депонирани на депозитната сметка кај НБРМ.

Извор: НБРМ.

Состојбата на државните хартии од вредност на домашниот пазар заклучно со мај изнесува 74.043 милиони денари, што претставува зголемување од 2.360 милиони денари споредено со крајот на првиот квартал на 2015 година. На збирна основа, во првите пет месеци на 2015 година е извршена нето-издавање на државни хартии од вредност во износ од 7.881 милион денари.

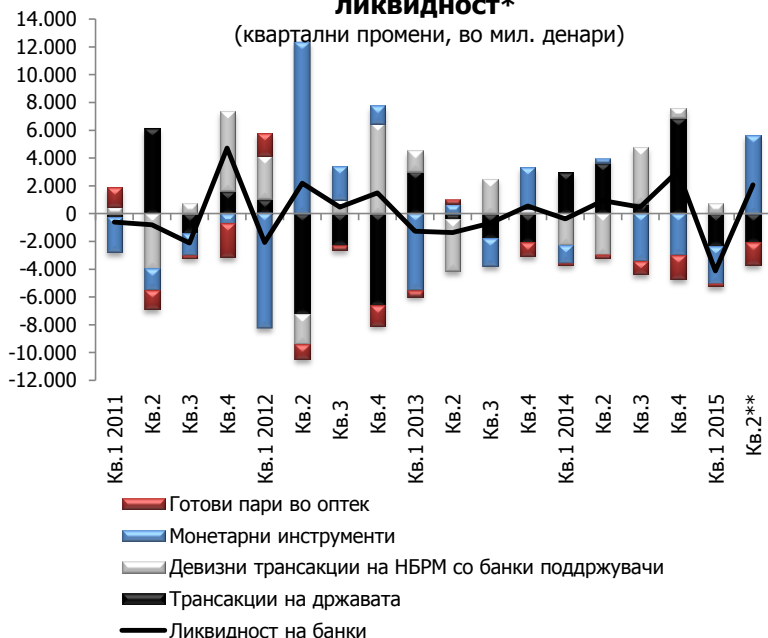

Извор: НБРМ.

Каматните стапки на државните записи понудени на аукциите одржани во мај изнесуваа 1,25% и 1,7% за 6-месечните и 12-месечните државни записи, соодветно. Притоа, државата продолжи со задолжувањето преку државни обврзници, продолжувајќи ја така рочноста на портфолиото на државни хартии од вредност. Каматните стапки на државните обврзници се движеа во распон од 2,2% за двегодишните државни обврзници без девизна клаузула, 3,5% и 3,8% за 10-годишните државни обврзници (со и без девизна клаузула, соодветно) и 4% за 15-годишните државни обврзници со девизна клаузула. Каматните стапки на државните хартии од вредност издадени во мај се непроменети споредено со аукциите во претходниот месец.

Текови на креирање и повлекување ликвидност*

(квартални промени, во мил. денари)

*Позитивна промена - креирање ликвидност; негативна промена - повлекување ликвидност.

**заклучно со мај.

Извор: НБРМ.

Согласно со податоците заклучно со мај, ликвидноста на банкарскиот систем во најголем дел беше креирана преку монетарните инструменти, што главно се овозможи преку промените кај расположливите депозити, а во помал обем и преку намалувањето на нивото на благајничките записи на НБРМ¹¹. Мал придонес кон креирање ликвидност имаа и трансакциите на државата, како резултат на регистрираното намалување на денарски депозити на државата кај НБРМ. Од друга страна, готовите пари во оптек придонесоа кон повлекување ликвидност. Девизните трансакции на НБРМ со банките-поддржувачи имаа неутрален ефект врз ликвидноста. Во вакви услови, во мај вкупната ликвидност забележа раст на месечна основа.

На крајот на април примарните пари бележат раст во однос на крајот на март како резултат на истовременото умерено зголемување на готовите пари во оптек и вкупните ликвидни средства на банките.

Остварениот раст претставува околу половина од предвиденото зголемување за вториот квартал, согласно со априлската проекција.

¹¹ На аукцијата одржана во мај побарувачката на благајнички записи беше малку пониска во однос на понудениот износ (за 107 милиони денари или за 0,4%) со што состојбата на благајнички записи на НБРМ изнесува 25.393 милиони денари.

Вкупни депозити

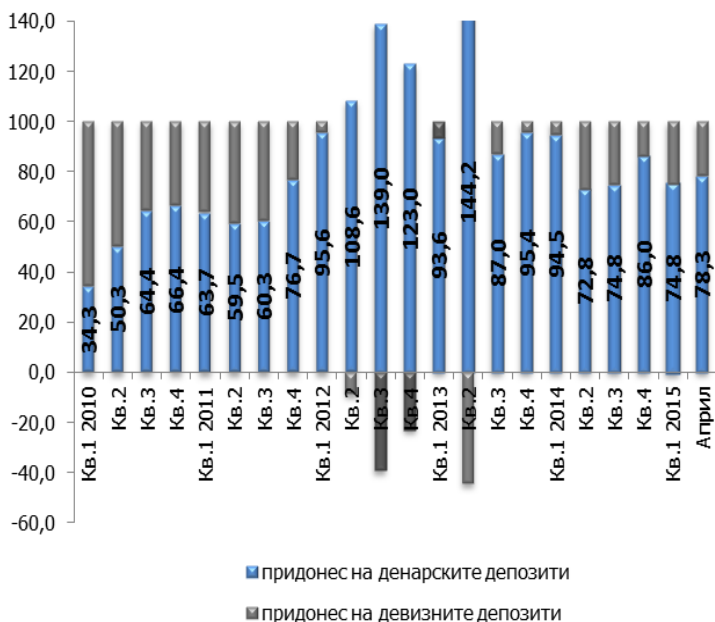
* Вклучува депозитни пари
Извор: НБРМ.

Во текот на април се забележува зголемување на вкупните депозити, наспроти нивниот месечен пад во претходниот месец. Остварениот прираст во најголем дел се должи на зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при истовремен раст и на депозитите на населението, но со побавно темпо споредено со претходниот месец.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити на крајот на април изнесува 9,5%, што е под проектираниот раст од 10% за вториот квартал на 2015 година. Заклучно со април, остварувањата кај вкупните депозити се во рамки на проекцијата, при што остварени се 36% од проектираниот квартален раст на вкупните депозити. Сепак, податоците од еден месец се недоволни да се извлече заклучок за веројатноста за остварување на проектираниот раст.

Придонес на денарските и девизните депозити во годишниот раст на вкупните депозити (во %)

*Вклучува депозитни пари.

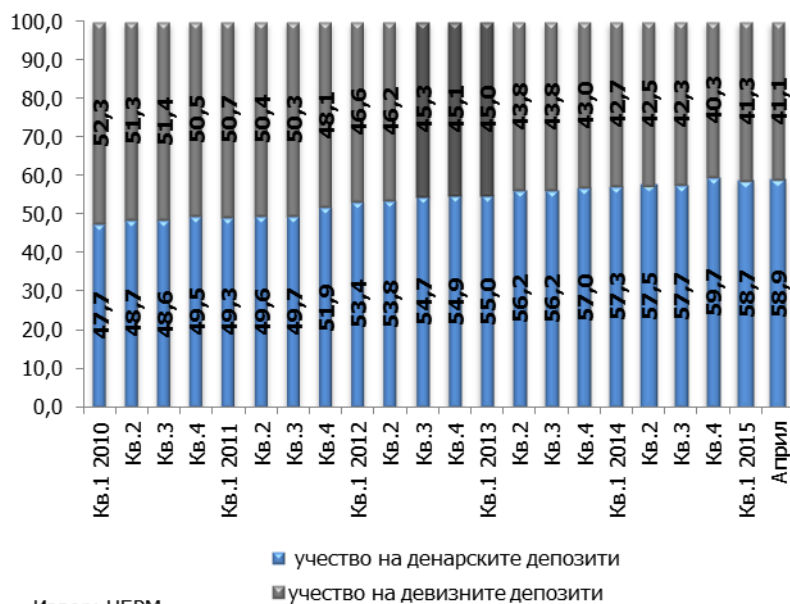

Извор: НБРМ.

Остварениот годишен раст на вкупните депозити и натаму главно произлегува од зголемувањето на денарските депозити при умерен позитивен придонес на девизните депозити. Придонесот на депозитите во странска валута, умерено се намали во текот на април споредено со март...

Учество на денарските и девизните депозити во вкупните депозити (во %)

*Вклучува депозитни пари.

... што доведе до мало намалување на нивното учество во вкупните депозити.

Извор: НБРМ.

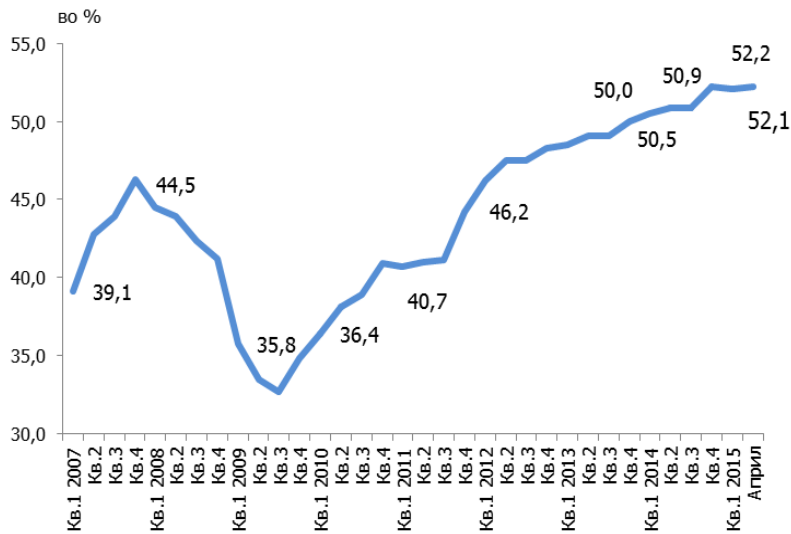
Учество на денарскиот дел на M4 во вкупната парична маса M4 (во %)

Извор: НБРМ.

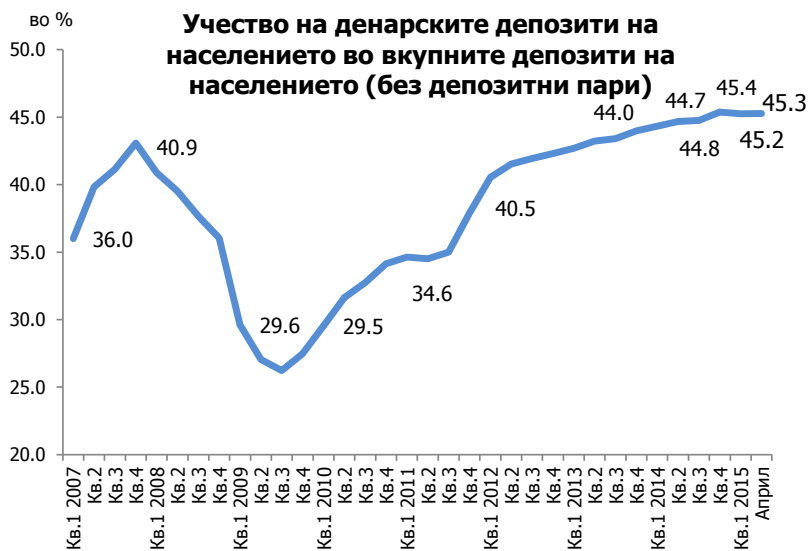
Учество на денарските депозити во вкупните депозити на населението, во %

*Вклучува депозитни пари.

Извор: НБРМ.

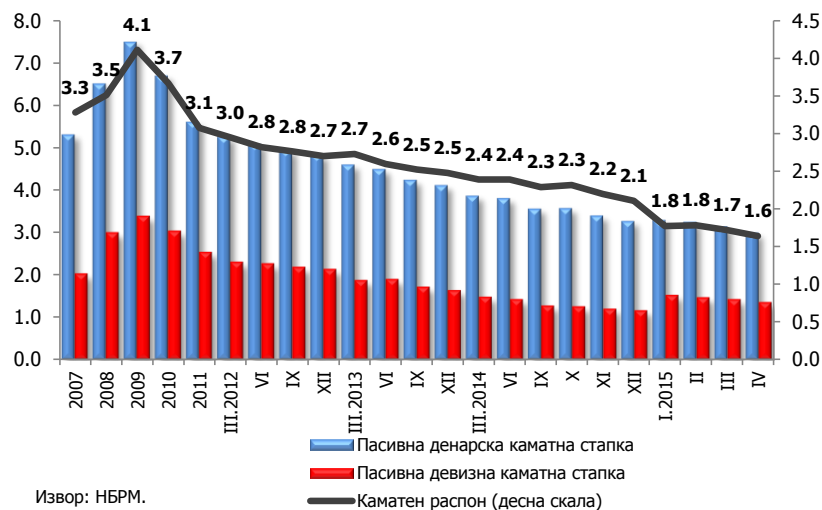
Во текот на април се забележува месечен раст на вкупните депозити на домаќинствата, послаб во однос на растот во претходниот месец, кој што е во целост воден од зголемувањето на штедењето во домашна валута, при мал пад на девизните депозити. Ваквите движења придонесоа за мало зголемување на учеството на денарските депозити во вкупните депозити на населението (учество од 52,2%).

Извор: НБРМ.

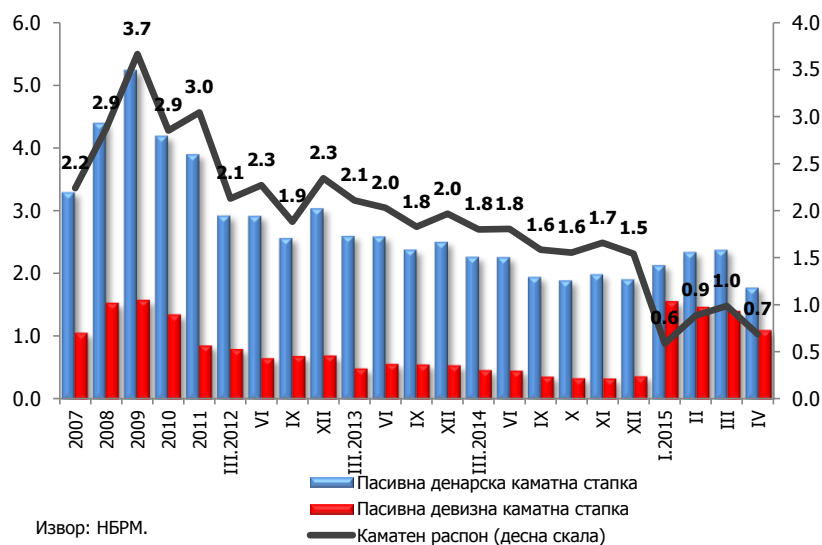
Анализата на вкупните депозити на домаќинствата (без депозитни пари) покажува мало намалување на месечна основа (од 38 милиони денари) што се должи на намалувањето на девизните депозити, додека денарските депозити бележат мал раст (од 8 милиони денари на месечна основа).

Каматни стапки на денарските и на девизните депозити, во %

Извор: НБРМ.

Каматни стапки на новопримените денарски и девизни депозити, во %

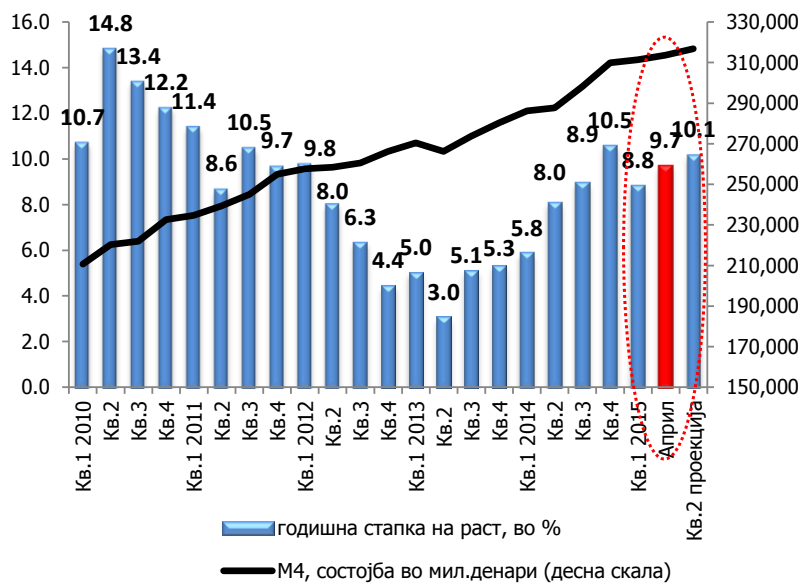

Извор: НБРМ.

Во текот на април каматниот распон помеѓу денарските и девизните пасивни каматни стапки¹² забележа мало намалување во однос на претходниот месец. Ова се должи на минималното намалување на денарските каматни стапки, при непроменетост кај девизните каматни стапки. Кај новопримените депозити, забележано е намалување на каматните стапки на денарските и девизните депозити, со поголем интензитет кај денарските депозити. Ваквите движења доведоа до стеснување на каматниот распон помеѓу нив за 0,3 п.п на месечно ниво. Сепак, треба да се има предвид дека кај каматите на новопримените депозити карактеристични се променливи движења, имајќи предвид дека произлегуваат од обемот на новопримени депозити (кој од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

¹² Почнувајќи од јануари 2015 година, податоците за каматните стапки на банките и штедилниците се прибираат според нова методологија за каматни стапки, додека за периодот претходно податоците се прибираа според старата методологија. Подетални информации се расположливи на следнава врска: <http://www.nbrm.mk/default.asp?ItemID=29C1C73ED1A4B745B70EE9C3E423029A>.

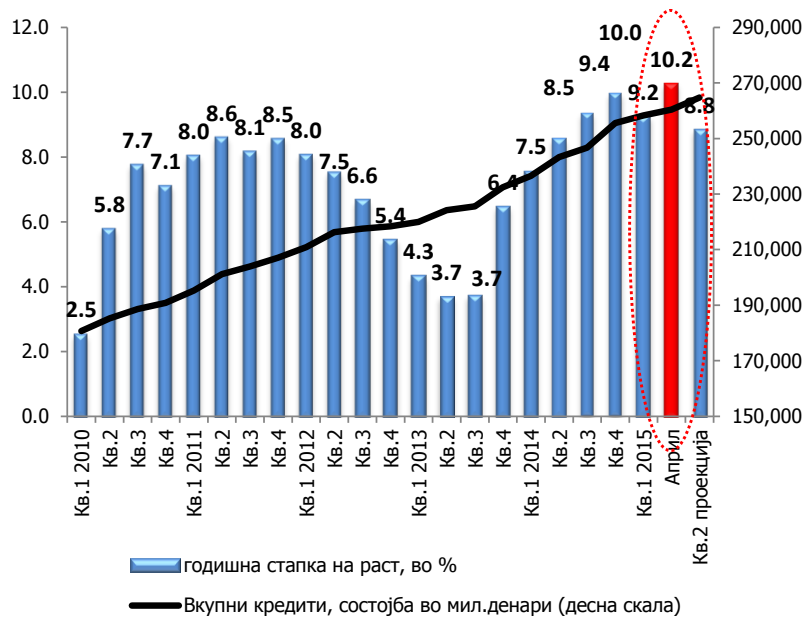
Најширока парична маса, M4

Извор: НБРМ.

Согласно со податоците заклучно со април, најшироката парична маса бележи раст во однос на претходниот месец главно како резултат на проширувањето на депозитната база, како и на умерениот раст на готовите пари во оптек. Така, во април, годишната стапка на раст на најширокиот монетарен агрегат изнесува 9,7% што е под проекцијата за вториот квартал на 2015 година (проектиран годишен раст од 10,1%). Притоа, заклучно со април, остварено е 42% од проектираниот квартален раст на паричната маса, така што остварувањата кај M4 засега се во рамки на проекцијата. Сепак, податоците од еден месец се недоволни да се извлече заклучок за веројатноста за остварувањето на проектираниот раст на најширокиот монетарен агрегат.

Вкупни кредити

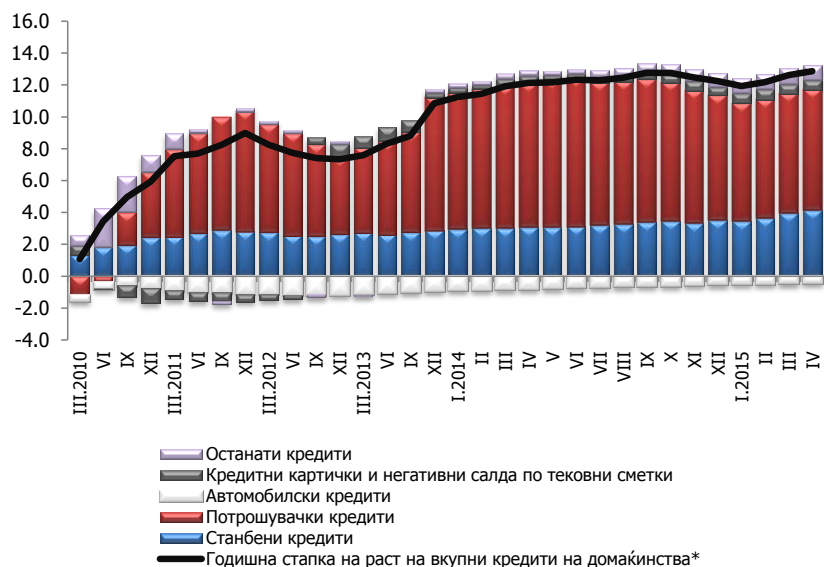

Извор: НБРМ.

Растот на вкупните кредити продолжи и во април, со умерено помал интензитет во однос на претходниот месец. Зголемувањето на кредитната активност во поголем дел е резултат на месечниот раст на кредитите на домаќинствата, при истовремен раст и на кредитите одобрени на претпријатијата. Притоа, и кај двата сектора е забележано забавување на кредитниот раст во однос на претходниот месец, коешто е позасилено кај корпоративните кредити.

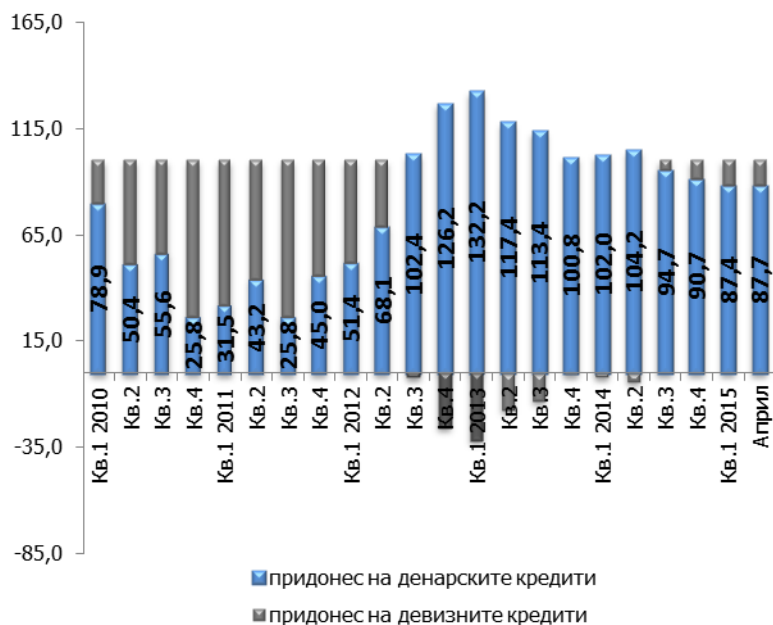
Годишната стапка на раст на вкупните кредити на крајот на април изнесува 10,2%, што е над проектираниот годишен раст од 8,8% за второто тримесечје на 2015 година. Притоа, заклучно со април, остварени се 33% од проектираниот квартален раст на кредитите за второто тримесечје. Сепак, како и кај депозитите, и тука располагаме со ограничени податоци за да може да се извлечат посигурни констатации за динамиката на кредитниот раст во однос на проекцијата.

Кредити на банките и штедилниците дадени на домаќинствата (придонес во годишна промена на кредитите на населението*, во процентни поени)

*Во вкупните кредити на население не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.
Извор: НБРМ.

Придонес на денарските и на девизните кредити во годишниот раст на вкупните кредити (во %)

Извор: НБРМ.

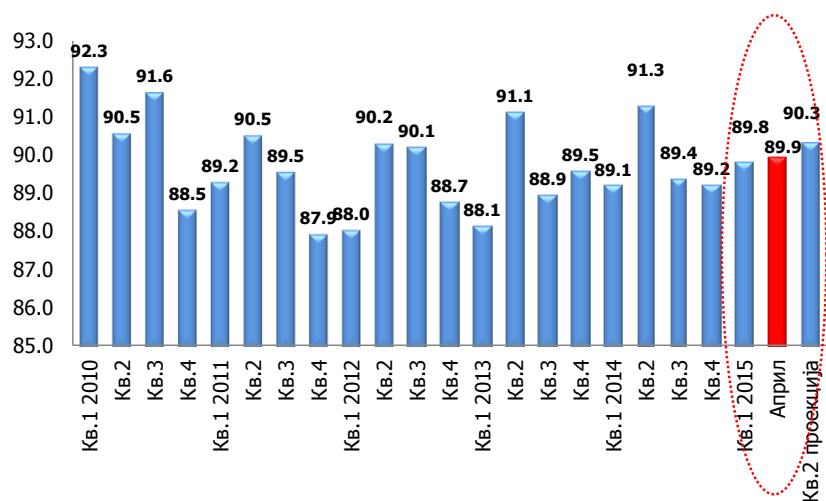
Годишното зголемување на вкупните кредити и натаму во најголем дел е резултат на растот на денарските кредити, при умерен позитивен придонес на девизните кредити.

Учество на сомнителни и спорни побарувања во вкупните кредити, во %

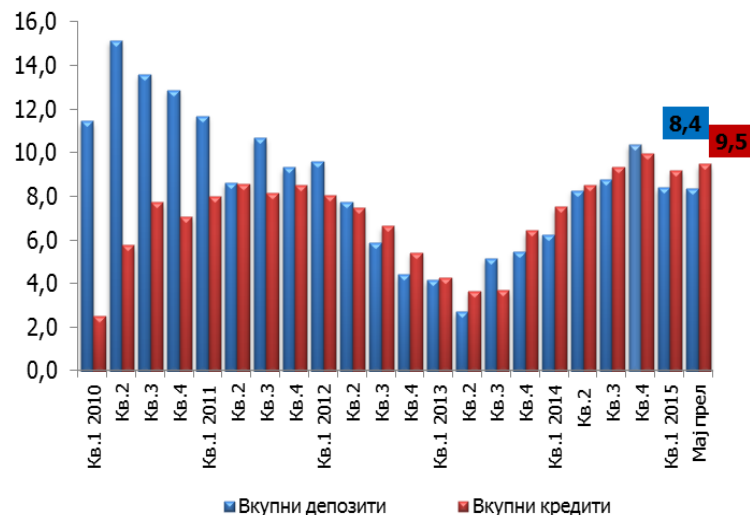
Во текот на април сомнителните и спорните побарувања продолжија да растат умерено, но со послаб интензитет во однос на претходниот месец. Притоа, растот во целост е резултат на зголемувањето на сомнителните и спорните побарувања на претпријатијата, при месечен пад кај населението. Во вакви услови и при регистриран раст на вкупната кредитна активност, учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити се задржа на истото ниво од 11,3% како и во претходниот месец. На годишна основа, вкупните нефункционални кредити бележат натамошно зголемување со побавна динамика споредено со претходниот месец.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити, во %

Искористеноста на депозитниот потенцијал за кредитирање на приватниот сектор на крајот на април се задржа на стабилно ниво во однос на претходниот месец (минимално зголемување од 0,1 процентен поен), при раст и на двете компоненти.

Вкупни депозити и кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРМ.

Првичните декадни податоци со мај 2015 година покажуваат пад на вкупните депозити од 1% на месечна основа (наспроти растот во претходниот месец од 0,7%), при регистрирано намалување и на депозитите на претпријатијата и на депозитите на домаќинствата. Кај корпоративниот сектор, падот на вкупните депозити во еден дел го одразува ефектот од исплатата на дивиденда од страна на една поголема домашна компанија кон државата и странскиот инвеститор, заради што дојде до одлив на депозити од сметките на претпријатијата кај банкарскиот сектор. Депозитите на домаќинствата во мај забележаа намалување на месечна основа од 0,6%, што доаѓа по растот од 0,3% во претходниот месец. Намалувањето во поголем дел произлегува од падот на денарските депозити (придонес од 70%), при регистрирано намалување и на депозитите во странска валута. Кај вкупните кредити, првичните податоци со мај покажуваат раст од 1% на месечна основа, што претставува умерено забрзување на растот во однос на претходниот месец (0,8%). Зголемувањето на вкупните кредити во мај во поголем дел се должи на зголеменото кредитирање на домаќинствата (придонес од 76%), при регистриран раст и на кредитите на корпоративниот сектор, но со нешто послаб интензитет споредено со претходниот месец. **На годишна основа, вкупните депозити во мај се повисоки за 8,4%, додека годишниот раст на вкупните кредити изнесува 9,5%.**

Прилог 1. Хронологија на промените во поставеноста на монетарните инструменти на НБРМ и избрани одлуки од областа на супервизијата донесени во периодот од 2013 до 2015 година

јануари 2013 година

- Стапија во сила Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва (донесени во ноември 2012 година), со која се овозможува намалување на основата за задолжителна резерва на банките за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија, како и за вложувањата во должнички хартии од вредност во домашна валута без валутна клаузула, издадени од споменатите претпријатија. Одлуката предвидува и целосно ослободување од издвојување задолжителна резерва за обврските на банките за издадени должнички хартии од вредност во домашна валута и оригинален рок на достасување од најмалку две години. Одлуката ќе се применува заклучно со 2014 година, кога зависно од постигнатите резултати ќе се преиспита потребата од нејзината натамошна примена.
- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,75% на 3,5%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 2% на 1,75%, како и на расположливите депозити преку ноќ од 1,0% на 0,75%.

март 2013 година

- Донесена е Одлуката за управување со кредитниот ризик којашто почна да се применува од 1 декември 2013 година.

јули 2013 година

- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,5% на 3,25%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,75% на 1,5%.
- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва со која се намалува стапката на задолжителната резерва за обврските на банките во домашна валута од 10% на 8%, со истовремено зголемување на стапката на задолжителната резерва за обврските во странска валута од 13% на 15%. Исто така, со измените се предвидува стапка на издвојување задолжителна резерва од 0% за обврските на банките кон нерезидентите – финансиски друштва, со договорна рочност над една година, како и за сите обврски кон нерезидентите со договорна рочност над две години. За краткорочните обврски кон нерезидентите - финансиски друштва во странска валута со договорна рочност до една година и натаму се применува стапка од 13%. Заради задржување на задолжителната резерва во денари и во евра на релативно стабилно ниво, со измените се предвидува зголемување на делот од задолжителната резерва во евра, којшто се исполнува во денари од 23% на 30%.

октомври 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките. Со оваа одлука се намалува процентот на орочените депозити за кој се

претпоставува дека ќе се одлее од банките, од 80% на 60%, а почнува да се применува од 1 декември 2013 година. Со промената ќе се ослободи повеќе простор кај банките за долгорочно кредитирање на реалниот сектор.

ноември 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва со која се предвидува НБРМ да не плаќа надомест на издвоената задолжителна резерва (стапката на надомест претходно изнесуваше 1% на задолжителната резерва во денари и 0,1% на задолжителната резерва во евра). Одлуката се применува од 1 јануари 2014 година.
- Донесена е Одлуката за благајничките записи со која се воведува методологија за утврдување на потенцијалната побарувачка за благајнички записи. Во согласност со поставениот механизам, доколку на ниво на вкупниот банкарски систем се утврди дека постои повисока побарувачка од потенцијалната, банките коишто аукцираат со повисоки износи од сопствениот ликвидносен потенцијал, ќе имаат обврска разликата во однос на потенцијалот да ја пласираат во депозити со рок на достасување од седум дена.

февруари 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,5% на 1,25%.

април 2014 година

- Донесена е Одлуката за изменување и дополнување на методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, со која во постоечката одлука се вршат две измени коишто се би требало позитивно да придонесат за кредитната поддршка на деловните банки кон претпријатијата. Имено, со оваа одлука (а во согласност со промените во новата Регулатива на ЕУ бр. 575/2013 за прудентните барања за кредитните институции и инвестициските фирми), чинидбените гаранции, односно гаранциите со кои се гарантира извршување одредена работа, се издвојуваат како ставки со средно низок ризик, поради што за нив е предвиден понизок фактор на конверзија (20%), наместо досегашните 50%. Тоа би значело дека при пресметката на адекватноста на капиталот, овие вонбилансни ставки во помал дел би се третираше како билансни, што може да влијае за подобрување на адекватноста на капиталот и да го поттикне кредитирањето на корпоративниот сектор. Другата новина што се воведува е мотивирана од меѓународната практика на формирање фондови од страна на нискоризични субјекти (централни влади или мултилатерални развојни банки), чијашто основна цел е финансирање развојни проекти. Финансирањето на овие проекти најчесто се врши преку една или повеќе комерцијални банки, коишто, исто така, учествуваат со своите средства, и тоа: преку поделба на изложеноста во точно определен сооднос помеѓу банката и фондот или преку давање гаранции или други слични инструменти со кои фондот (давателот на гаранцијата) гарантира покривање на дел од кредитниот ризик во случај на неплаќање на обврските од страна на должникот. Со цел да се опфатат ваквите случаи, се овозможува поповолен регулаторен третман на фондовите основани од една или повеќе централни влади, мултилатерални развојни банки или јавни институции. За сите овие фондови, пондерот за ризичност ќе изнесува 0%, при што условот ќе биде финансирањето да се изврши со уплата во удели, односно билансните и вонбилансните активности да бидат покриени со капиталот на фондот.

септември 2014 година

- Во насока на натамошно канализирање на вишокот ликвидност на банките кон нефинансискиот сектор, во септември НБРМ го ревидира механизмот за пренос на побарувачката на благајнички записи која е над потенцијалот на банките во друг инструмент, т.е. инструментот расположливи депозити на седум дена. Во согласност со овие промени, за расположливите депозити на седум дена коишто банките ќе мора да ги издвојат доколку на аукциите на благајнички записи побаруваат повисок износ од потенцијалниот¹³, е утврдена каматна стапка од 0%. За останатите средства коишто банките доброволно ќе ги пласираат во расположливи депозити на седум дена останува да важи редовната каматна стапка.

септември 2014 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва, со којашто се продолжува примената на нестандартната мерка за намалување на основата за задолжителна резерва на деловните банки за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија. Основна цел на Одлуката е да се обезбеди натамошна поддршка на двата системски значајни сектора на економијата. Досегашната примена на оваа мерка генерира позитивни ефекти врз динамиката на кредитирањето, а со тоа и на целокупниот економски раст, придонесувајќи за намалување на трошокот за финансирање на претпријатијата од двата сектора, иако со помал интензитет од потенцијалниот. Во вакви услови, а имајќи ги предвид податоците што укажуваат на одредена неизвесност околу динамиката на кредитирањето на корпоративниот сектор во следниот период, Одлуката предвидува оваа нестандартна мерка да продолжи да се применува до 31 декември 2015 година.

октомври 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ од 0,75% на 0,5% и на седумдневните депозити од 1,25% на 1%.

март 2015 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ од 0,5% на 0,25% и на седумдневните депозити од 1% на 0,5%.
- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за благајничките записи, со којашто се предвидува нов начин на формирање на понудите на банките на аукциите на благајнички записи. Согласно со Одлуката, износот на понудата на поединечна банка се пресметува со примена на нејзиното соодветно процентуално учество во вкупната понуда на благајнички записи, намалена за износот на достасани благајнички записи на „Македонска банка за поддршка на развојот“ АД Скопје. Заради обезбедување на оперативната ефикасност во спроведувањето на аукциите од овој тип и поголема транспарентност кон банките, се предвидува пред аукцијата НБРМ да ги известува банките за максималниот износ на понуда којшто може да го достави секоја банка. Со примената на оваа можност за формирање на понудата на банките, се очекува и

¹³ За начинот на утврдување на потенцијалната побарувачка на благајнички записи видете во Одлуката за благајничките записи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/13).

стабилизирање на побарувачката на нивото на понудениот износ, така што се надминува потребата од пресметка на потенцијална побарувачка и следствено се укинува обврската за издвојување задолжителни седумдневни депозити за банките кога побарувачката на аукцијата ја надминува потенцијалната побарувачка.